

Голові спеціалізованої вченої ради
ДФ 35.051.003 у Львівському
національному університеті імені
Івана Франка, доктору економічних
наук, професору, Заслуженому діячеві
освіти і науки України Крупці
Михайлові Івановичу

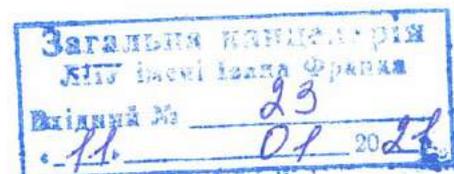
Відгук

офіційного опонента на дисертацію Овчара Ореста Андрійовича
на тему “Формування фінансових ресурсів суб’єктів
господарювання у відкритій економіці України”, подану на здобуття
ступеня доктора філософії з галузі знань
07 “Управління та адміністрування” за спеціальністю
072 “Фінанси, банківська справа та страхування”

1. Актуальність обраної теми дослідження

Актуальність теми зумовлена як неоднозначністю практичних ситуацій у сфері управління фінансами, так і розбіжностями поглядів теоретиків щодо природи, змісту та складу фінансових ресурсів. Адже управління фінансами підприємств є спільною справою груп відповідальних осіб різних суб’єктів господарювання, а не процесом прийняття незалежних рішень окремих індивідів. Дискусія щодо зв’язку природи фінансових ресурсів з пасивами чи активами підприємств стосуються основ фінансового менеджменту в сучасних умовах господарювання. До того ж на рівень складності управління фінансовими ресурсами суб’єктів господарювання впливає характер зовнішньоекономічних зв’язків національної економіки. Методологічна єдність підходів до управління фінансовими ресурсами суб’єктів господарювання має ґрунтуватись на надійному концептуально-теоретичному фундаменті, що потребує поглиблення сутнісної складової відповідних досліджень. І це повністю відповідає меті даного дослідження, яка полягає у поглибленні теоретико-методологічних підходів і розробленні практичних рекомендацій щодо підвищення ефективності процесу формування фінансових ресурсів суб’єктами господарювання у відкритій економіці України (с. 18).

Сформульована мета належним чином конкретизується у дев’яти завданнях наукового дослідження, серед яких провідна роль належить обґрунтуванню підходів до розвитку відповідного нормативно-правового

забезпечення в Україні з урахуванням іноземного досвіду та аналітичній оцінці доцільності використання інноваційних інструментів залучення фінансових ресурсів у відкритій економіці України (с. 19).

Серед методів дослідження звертають на себе увагу, передусім, метод експертних оцінок, що застосований для аналізу ризиків при формуванні й реалізації фінансового потенціалу підприємств, та низка системних методів, що застосовані при узагальненні й уточненні понятійного апарату за темою дослідження (с. 20). Загалом завдання, сформульовані у дисертаційній роботі, стосуються проблемних ситуацій, що важко піддаються формалізації з огляду на ускладнення та непередбачуваність умов господарювання в неусталеному глобальному економічному середовищі (с. 19). Тому робота характеризується поєднанням актуальних завдань з використанням методів дослідження, які відповідають вимогам до системи фінансового менеджменту у сучасній економіці.

Наукові результати, теоретичні положення та висновки дисертаційної роботи використано у рамках наукових досліджень кафедри фінансів, грошового обігу і кредиту Львівського національного університету імені Івана Франка, зокрема під час виконання науково-дослідної теми «Формування фінансового потенціалу національної економіки» (державний реєстраційний номер 0116U001677).

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Наукові положення, висновки та рекомендації, що виносяться на захист, мають достатній ступінь обґрунтованості та достовірності, що підтверджується завершеністю, логічністю і послідовністю отриманих результатів.

Методологічна складова обґрунтованості результатів дисертації забезпечується використанням численних літературних джерел з проблематики корпоративних фінансів, управління фінансовими ресурсами, фінансового менеджменту, фінансових ринків тощо.

Вірогідність отриманих у дисертаційній роботі результатів та їхня повнота засвідчується застосуванням широкого інструментарію теоретико-методичного спрямування, опрацюванням значного масиву статистичної інформації й аналітичних даних, як в макроекономічному, так і мікроекономічному розрізі.

Структурно та за обсягом дисертаційна робота є збалансованою, вона має логічну композицію і представлена комплексом теоретичних положень, науково-методичних підходів та практичних рекомендацій щодо підвищення

ефективності процесу формування фінансових ресурсів суб'єктами господарювання у відкритій економіці України.

Апробація результатів дослідження засвідчується документами, представленими у дисертаційній роботі, які підтверджують затребуваність такого роду досліджень на макро- та мікрорівнях.

Таким чином, є підстави вважати результати, висновки та рекомендації, сформульовані в дисертації О.А. Овчара, належно обґрунтованими у теоретико-методичному та прикладному аспектах.

3. Достовірність та наукова новизна одержаних результатів

Загальна наукова новизна дисертації полягає у поглибленні теоретико-методичних засад формування фінансових ресурсів суб'єктів господарювання та обґрунтуванні практичних рекомендацій щодо підвищення ефективності цього процесу у відкритій економіці України. При цьому автор отримав такі вагомні наукові результати.

Головні елементи наукової новизни, розроблені здобувачем на засадах системного підходу, що зокрема відображено у виявленні взаємозв'язків між низкою макроекономічних показників та кількістю підприємств, що впроваджують інновації в Україні (с.115-120). Важливо, що формування фінансових ресурсів суб'єктів господарювання розглядаються не лише з позицій фінансового менеджменту підприємницьких структур, але і з погляду регуляторної політики держави, нормативно-правового забезпечення господарської діяльності, інституційного середовища її здійснення. Одержані здобувачем результати є аналітичним підґрунтям для визначення пріоритетних напрямів державної фінансової політики в інноваційній сфері.

Особливої уваги заслуговує удосконалений автором методологічний інструментарій оцінки ризиків формування й реалізації фінансового потенціалу підприємств в частині застосування експертних методів, що враховує відкритий характер національної економіки України (с. 125-130).

Запропоновані автором принципи формування фінансових ресурсів в умовах відкритої економіки (транспарентності, пропорційності джерел залучення, гарантування фінансової безпеки та відкритості) сприяють багатоаспектності та різноплановості інформаційно-аналітичної роботи з ухвалення управлінських рішень щодо формування фінансових ресурсів суб'єктів господарювання у відкритій економіці України (с. 36-38).

Позитивної оцінки заслуговує широта економічних поглядів автора, завдяки якій у дослідження залучені теорії інституціоналізму, поведінкової економіки, інновацій, низка підходів до вивчення довіри у фінансових

відносинах, зокрема у краудтехнологіях (с. 75-82, с. 150-156). Відповідний понятійний апарат та набір стратегічних орієнтирів дали змогу виявити низку важливих галузево-секторальних тенденцій у національній економіці України (п. 2.2).

Деталізовано поняття відкритості економіки завдяки виокремленню інституційно-правового, соціально-культурного, торгівельного, інфраструктурного, фінансово-інвестиційного, цифрового та науково-технологічного аспектів цієї характеристики. Урахування відповідних аспектів дає підстави для поліпшення стратегічної оцінки підприємством можливостей залучення фінансових ресурсів із зовнішніх джерел (п. 2.1).

4. Значущість дослідження для науки і практики та шляхи його використання

Теоретична значущість роботи полягає у розвитку автором теоретико-методологічних засад формування фінансових ресурсів підприємств у відкритій економіці, систематизації підходів до тлумачення економічної сутності поняття «фінансові ресурси», класифікації джерел формування фінансових ресурсів в умовах відкритості.

Основні наукові положення дисертаційної роботи доведено до рівня практичних рекомендацій і методичних напрацювань, що в комплексі формують підґрунтя для розроблення та впровадження у практичну діяльність. Переважна більшість сформульованих у роботі науково-практичних рекомендацій є обґрунтованими та знайшли практичне застосування у діяльності окремих суб'єктів господарювання, що підтверджується відповідними документами.

Зокрема, науково-прикладні результати дисертації були використані в роботі: ТОВ «Ві Джі Ресерч» – в частині використання методологічного інструментарію оцінки ризиків формування й реалізації фінансового потенціалу інноваційних підприємств в умовах відкритої економіки; ТОВ «Техмеджик» – у контексті оптимізації структури капіталу в умовах відкритої економіки та SWOT-аналізу виходу українських підприємств на міжнародні ринки фінансових ресурсів.

Окремі теоретико-методичні та прикладні результати дисертаційної роботи впроваджено в освітній процес Львівського національного університету імені Івана Франка, зокрема під час викладання навчальних дисциплін «Фінансовий менеджмент», «Фінанси підприємств», «Інноваційний розвиток підприємства та оподаткування», «Проектне фінансування», «Інвестування».

5. Повнота викладу основних результатів дисертації в наукових публікаціях

Результати дисертаційної роботи, висновки та рекомендації знайшли відображення у вітчизняних та іноземних наукових виданнях. Основні наукові результати опубліковано у 15 наукових працях, зокрема 7 статей у наукових періодичних виданнях, з них 2 – у наукових фахових виданнях, що входять до міжнародних наукометричних баз даних, 1 – у закордонному виданні та 8 праць апробаційного характеру. Загальний обсяг публікацій становить 4,99 др. арк., із них 3,75 др. арк. належать особисто автору.

Обсяг і зміст опублікованих праць свідчать, що в них висвітлені основні положення проведеного наукового дослідження, які були апробовані й отримали позитивну оцінку на наукових заходах різних рівнів. Кількість опублікованих наукових праць за темою дисертаційної роботи та повнота відображення положень роботи у таких працях відповідають чинним вимогам.

6. Відповідність тексту дисертації вимогам академічної доброчесності

Аналіз тексту дисертації, а також публікації здобувача свідчать про відсутність ознак порушення автором вимогам академічної доброчесності. Зокрема, дисертаційна робота містить посилання на джерела інформації у випадку використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; відповідає нормам законодавства про авторське право і суміжні права; відображає прагнення автора надати достовірну інформацію про результати власної наукової діяльності, використані методики досліджень та інформаційні ресурси.

7. Ідентичність змісту анотації та основних положень дисертації

Порівняльний аналіз анотації та основних положень дисертації О.А. Овчара засвідчує їх повну відповідність. Анотація не містить інформації, яка б була відсутня у тексті дисертаційної роботи. Дисертація та оприлюднена анотація оформлені відповідно до вимог, встановлених МОН України.

8. Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації

Відзначаючи достатньо високий рівень науково-теоретичного обґрунтування та переконливість теоретичних, аналітичних і методичних

положень дисертації О.А. Овчара, змістовність і логіку викладення матеріалів дослідження, слід звернути увагу на окремі дискусійні положення, зокрема:

1. Попри позитивну оцінку вміння здобувача застосовувати експертні методи в дослідженні ризиків викликає певні питання доцільність та методика обчислення запропонованого інтегрального показника рівня ризику. За умов, коли окремий ризик може стати вирішальним для окремого суб'єкта господарювання, галузі, економіки загалом, орієнтування на значення інтегрального показника може відвернути увагу від ключових чинників певної проблемної ситуації у сфері управління фінансовими ресурсами.

2. Щодо концептуальної схеми оптимізації формування фінансових ресурсів підприємств в умовах відкритості економіки хотілося б чіткішого подання позиції дисертанта щодо критеріїв відповідної оптимізації, взаємозв'язків між ними, загальновідомих теорій, що стосуються структури капіталу та вартості компанії, як, приміром, теореми Модільяні-Міллера.

3. Дещо дискусійним є авторський підхід до класифікації джерел формування фінансових ресурсів, що передбачає виділення як окремої групи тих фінансових ресурсів, які залучені внаслідок виходу на міжнародні ринки капіталу. По суті, на міжнародних ринках капіталу використовуються ті ж джерела (власні, позичені тощо), що й у середині країни. Водночас частина коштів, які надходять з-за кордону, може стосуватися повернення вивезених раніше з України капіталів, а кредити, що надаються українськими банками, можуть мати в своїй основі зарубіжне фінансування тощо.

4. Автор висуває тезу про пріоритетне використання позикових ресурсів для фінансування змінної та постійної частини оборотних активів. Разом з тим, не зрозуміла позиція автора щодо таких операцій як лізинг, форфейтинг, випуск корпоративних облігацій, що стосуються, передусім, джерел коштів для формування необоротних активів підприємства.

5. Здобувач досяг досить цінних результатів дослідження з допомогою SWOT-аналізу. Водночас, на нашу думку, даний вид аналізу належить до методів дослідження окремих практичних ситуацій, а не до методів виявлення науково значимих закономірностей. Можливо, автор мав на увазі посилення SWOT-аналізу певними науковими складовими. Одночасно із тексту роботи не зовсім зрозуміло, що саме належить до таких складових.

Однак, висловлені критичні зауваження і дискусійні положення не впливають на загальну позитивну оцінку дисертації та не знижують наукової й практичної значущості роботи.

9. Загальний висновок та оцінка дисертації

Дисертаційну роботу Овчара Ореста Андрійовича на тему “Формування фінансових ресурсів суб’єктів господарювання у відкритій економіці України” є підстави визнати самостійним науковим завершеним дослідженням, в якому обґрунтовано авторський підхід щодо удосконалення та подальшого розвитку теоретико-методичних і прикладних засад підвищення ефективності процесу формування фінансових ресурсів суб’єктами господарювання у відкритій економіці України. Наукові результати, що містяться у дисертаційній роботі, відповідають спеціальності 072 “Фінанси, банківська справа та страхування”, за якою робота подана до захисту. Наукова значущість результатів є безсумнівною та достатньою для визнання завершеності дослідження за всіма кваліфікаційними ознаками.

Дисертаційна робота “Формування фінансових ресурсів суб’єктів господарювання у відкритій економіці України” відповідає галузі знань 07 “Управління та адміністрування” спеціальності 072 “Фінанси, банківська справа та страхування” та вимогам “Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії”, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 06 березня 2019 р. № 167, а її автор – Овчар Орест Андрійович – заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 072 “Фінанси, банківська справа та страхування”.

Офіційний опонент:

доктор економічних наук, професор,
декан факультету управління та економічної безпеки
львівського державного університету внутрішніх справ

Ірина РЕВАК

